

Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Draamakasvatuksen menetelmät ja niiden hyödyntäminen varhais- kasvatuksessa

Tapio Törrönen

Opinnäytetyö, Toukokuu 2023

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2023
Sosionomi koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Tapio Törrönen

Nimeke
Draamakasvatuksen menetelmät ja niiden hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa

Tämän opinnäytetyön tehtävänä on tutkia draamakasvatuksen käyttöä varhaiskasvatuksessa ja tehtävänä selvittää draamakasvatuksen merkitystä varhaiskasvatuksessa erityisesti sosioemotionaalisen kehityksen kannalta.

Tietoperustassa avataan varhaiskasvatusta Suomessa, draamakasvatusta, sekä lapsen sosioemotionaalista kehitystä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisen tutkimuksen, kirjallisuuskatsauksen ja teemoittelun menetelmiä soveltaen.

Tulokset kertovat, että draamakasvatuksen eri menetelmiä käytetään laajasti varhaiskasvatuksessa. Draamakasvatuksen vaikutuksesta lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen ei aineiston niukkuuden vuoksi voida vetää vahvoja johtopäätöksiä, mutta näyttää siltä, että sillä on positiivinen vaikutus.

Kieli
suomi

Sivuja 33
Liitteet 1
Liitesivumäärä 2

Asiasanat: draamakasvatus, varhaiskasvatus, tunnetaidot, sosioemotionaalinen kehitys

THESIS
May 2023
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Tapio Törrönen

Title
Methods of drama education and their utilisation in early childhood education

Abstract

The task of this thesis is to investigate the use of drama education in early childhood education and to find out the importance of drama education in early childhood education, especially in terms of socio-emotional development.

Early childhood education in Finland, drama education, and the child's socio-emotional development are opened in the database. The thesis was carried out by applying the methods of qualitative research, literature review and thematization.

The results show that different methods of drama education are widely used in early childhood education. Strong conclusions cannot be drawn about the effect of drama education on the child's socio-emotional development due to the scarcity of material, but it seems that it has a positive effect.

Language
Finnish

Pages 33
Appendices 1
Pages of Appendices 2

Keywords
drama education, early childhood education, emotional skills, social-emotional development

Sisältö

1	Johdanto.....	4
2	Varhaiskasvatus	5
2.1	Varhaiskasvatus Suomessa.....	5
2.2	Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toimintamuodot	6
2.3	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka.....	7
3	Draamakasvatus.....	11
3.1	Draamakasvatus.....	11
3.2	Draamakasvatus varhaiskasvatuksessa	14
4	Sosioemotionaalinen kehitys	15
4.1	Sosioemotionaalisten taitojen kehitys	15
4.2	Sosioemotionaalisten taitojen tukeminen	17
5	Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt.....	18
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	18
7	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja toteutus	19
7.1	Laadullinen tutkimus	19
7.2	Luonnollisen aineiston analyysi.....	19
7.3	Aineistonhaku ja -rajaus.....	20
7.4	Teemoittelu	23
8	Tulokset.....	25
8.1	Toiminta ja toteutus	25
8.2	Tavoitteet.....	27
9	Pohdinta	28
9.1	Johtopäätökset	28
9.2	Luotettavuus ja eettisyys.....	30
9.3	Ammatillinen kasvu.....	31
9.4	Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat	31
	Lähteet	33

Liitteet

Liite 1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

1 Johdanto

Draamakasvatus kiinnostaa itseäni oman harrastajateatteritaustani takia. Teatterin menetelmien yhdistäminen varhaiskasvatukseen on jo ennestään paljon toteutettu asia, vaikka kasvattaja ei sitä mieltäisikään draamakasvatukseksi. Esimerkiksi sadut, roolileikit ja pöytäteatteri ovat toimintaa jota toteutetaan kaikissa päiväkodeissa. Draamakasvatus omana kasvatusmenetelmänään on kuitenkin vähän tutkittu.

Opinnäytetyöni tehtävänä on selvittää draamakasvatuksen käyttöä varhaiskasvatuksessa erityisesti lapsen sosioemotionaalisen kehityksen tukena. Työssä tutkin seitsemästä opinnäytetyöstä keräämääni aineistoa soveltaen siihen kirjallisuuskatsauksen menetelmiä. Aineiston analyysi on toteutettu teemoitteluna.

Opinnäytetyössä selitän varhaiskasvatukseen, sosioemotionaaliseen kehitykseen ja draamakasvatukseen liittyviä keskeisiä teorioita. Käyn läpi käytetyt tutkimus- ja analyysimenetelmät sekä tiedonkeruun ja aineiston valinnan. Lopuksi esitän tutkimustulokset ja pohdin niistä johdettuja johtopäätöksiä, opinnäytetyön hyödynnettävyyttä sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 Varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatus Suomessa

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten varhaisiän kasvua tukevaa vuorovaikutusta ja opettamista. Varhaiskasvatus-käsite otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1974 julkaistussa Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean mietinnössä. Tätä ennen käytettiin ilmaisua ”alle kouluikäisten lasten kasvatus ja hoito. Englanninkielinen termi early childhood education vastaa suomalaista varhaiskasvatus-termiä, mutta suomalaisten ja ulkomaisten käytäntöjen välillä on eroja. Muualla painotetaan kouluvalmiutta ja akateemisia taitoja, kun taas suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tärkeää on lapsen kehitys, oppiminen ja arkielämän taitojen tukeminen. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017, luku 1.)

Suomalaista varhaiskasvatusta ohjaavat varhaiskasvatuslaki ja Opetushallituksen julkaisema Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatuslaki uudistettiin ja päivitettiin ajantasaiseksi vuonna 2018. Uusi laki asettaa siirtymävaiheen, jonka aikana varhaiskasvatuksessa siirrytään työskentelemään tiimeissä, joissa on varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi sekä lastenhoitaja. Siirtymän on suunniteltu tapahtuvan vuoteen 2030 mennessä. Varhaiskasvatus tulee suunnitella ja toteuttaa lapsen etu huomioiden. Uuden lain astuttua voimaan Opetushallitus julkaisi uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät tavoitteita kunnissa toteutettavalle varhaiskasvatukselle. Jokaiselle lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on oikeudellisesti velvoittava määräys. Varhaiskasvatuksen järjestäjän siis tulee noudattaa siinä asetettuja raameja. (Opetushallitus 2022.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toimintamuodot

Varhaiskasvatuksen tavoitteet on määritelty varhaiskasvatuslaissa . Näiden tavoitteiden mukaan sen tulee edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukien lapsen oppimisen edellytyksiä, elinikäistä oppimista sekä koulutuksen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatus toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriin perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset. Lapsen yksilöllisen tuen tarpeet tunnistetaan ja järjestetään tarkoituksen mukaista tukea monialaisessa yhteistyössä. Lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin varmistetaan ja toimitaan yhdessä lapsen sekä lapsen vanhempien tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tuetaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatusyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §.)

Varhaiskasvatuksen toteutuksessa tulee pyrkiä edellä mainittujen tavoitteiden täyttämiseen. Oppimisympäristöjen tulee olla kehittäviä, oppimista edistäviä, terveellisiä ja turvallisia lapsen ikä- ja kehitys huomioon ottaen. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus informoida ja osallistaa huoltajia varhaiskasvatus toiminnasta, tavoitteista ja sen suunnittelusta. Huoltajille tulee tarjota mahdollisuus vaikuttaa ja arvioida lapsensa saamaa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen tulee olla uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Päiväkodeissa tapahtuva varhaiskasvatus on yleisin toimintamuodoista. Päiväkodit toimivat lapsiryhmissä, jotka voidaan muodostaa erilaisilla tavoilla esimerkiksi iän tai tuen tarpeen mukaan. Ryhmien on oltava pedagogisesti tarkoituksen mukaisia. Moniammatillisuus henkilöstössä takaa laadukkaan varhaiskasvatuksen. Perhepäivähoito on pienissä ryhmissä tapahtuvaa varhaiskasvatusta. Perhepäivähoitoa järjestetään perhepäiväkodissa, joka on yksityisasunto tai muu kodinomainen paikka. Perhepäivähoitajat vastaavat ryhmänsä toiminnasta. Tavoitteellista toiminnan suunnittelua ja toteutusta

tuetaan pedagogisella johtajuudella ja toiminnan ohjauksella. Avoin varhaiskasvatus vaihtelee järjestäjän päätösten mukaan. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoiminta. Avoin varhaiskasvatus mahdollistaa huoltajille ohjattua yhdessäoloa lapsen kanssa. Tavoitteet tulee ottaa huomioon sen mukaan, kuinka laajaa toiminta on. Tavoitteiden painotus määrittyy toiminnan luonteen mukaan. (Opetushallitus 2022.)

2.3 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatus on pedagogista toimintaa, jonka tavoitteena on edistää lapsen oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuvio 1). Tämä pedagoginen toiminta toteutuu lapsen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutuksen ja yhteisen toiminnan kautta. Ajattelun ja oppimisen taidot vaativat vuorovaikutusta ympäristön ja muiden ihmisten kanssa kehittyäkseen. Lapsen ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten kautta. Lapselle tulee antaa tilaa ihmetellä ja oivaltaa uusia asioita. Leikkien avulla lapsi pääsee käyttämään mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Lasta rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Lapsen taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja ilmiöitä tulee tukea lapsen kehitystason vaatimusten mukaan. Lasta tulee opettaa sietämään epäonnistumista ja vastoinkäymistä sekä olemaan luovuttamatta ja pyrkiä löytämään ratkaisuja eri tilanteisiin. (Opetushallitus 2022.)

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus 2022).

Koska kasvamme kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa, on sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen kehittyminen merkityksellistä. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Lasta rohkaistaan tutustumaan uusiin ihmisiin ja kulttuureihin. Lapselle opetetaan ystävällisyyttä ja hyviä tapoja. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurien ymmärtämistä ja kunnioittamista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. (Opetushallitus 2022.)

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lapsen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja. Lasten itsenäisyyden lisääntymistä tuetaan asteittain. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia arjen taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapselle opetetaan levon, liikunnan, ravinnon ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Tunnetaitoja opetellaan havaitsemalla, tunnistamalla ja nimeämällä tunteita. Lapsi ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa sekä toisten kehoa. (Opetushallitus 2022.)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkitsemiseen ja tuottamiseen liittyviä taitoja. Se mahdollistaa kulttuurisesti monenlaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämistä ja vuorovaikutusta. Monilukutaidon perustana on tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voiva olla mm. kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen liittyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaitoa toteutetaan lasten kanssa nimeämällä esineitä ja asioita, kannustamalla heitä tuottamaan ja tutkimaan viestejä erilaisissa tilanteissa ja erilaisilla alustoilla. Monilukutaidon kehittyminen vaatii aikeisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille sopivia kulttuuripalveluita. (Opetushallitus 2022.)

Digitaalisuus on jatkuvasti kasvava osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalinen osaaminen on merkittävässä osassa ihmisten välistä vuorovaikutusta,

yhteiskunnassa toimimista ja oppimista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on yhdessä kotien kanssa tukea ja mahdollistaa lapsen digitaalisen osaamisen kehittyminen. Lasten kanssa tutkitaan erilaisia digitaalisia alustoja ja niiden merkitystä elämässä. Näitä alustoja ja digitaalisia välineitä hyödynnetään toiminnassa leikeissä, peleissä, liikkumisessa, taiteen tuottamisessa ja kokemisessa sekä dokumentoinnissa. Lapsille tarjotaan mahdollisuus harjoitella ja kokeilla sisällön tuottamista muiden lasten kanssa edistää lasten luovaa ajattelua, yhteistoimintataitoja sekä monilukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten alustojen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. (Opetushallitus 2022.)

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lapsi suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Lapselle opetetaan vuorovaikutustaitoja sekä yhteisen sääntöjen sopimusten ja luottamuksen merkitystä. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritetään viisi lapsen oppimisen aluetta (kuvio 1). Näillä kuvataan varhaiskasvatuksen keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Oppimisen alueiden avulla henkilöstöä ohjataan monipuolisen ja pedagogisen varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppimisen alueet eivät ole eivätkä ole toisistaan irrallisia kokonaisuuksia eikä niitä tämän takia voida toteuttaa erikseen. Niiden aihepiirejä sovelletaan lapsen kehitystason mukaan. Yhdistelemällä alueita mahdollistetaan laaja-alainen oppiminen ja tutkiminen eri asioista ja ilmiöistä. Aihepiirejä voi nousta esiin leikkien, retkien, satujen tai muun lasten kanssa käytävän vuorovaikutuksen yhteydessä. Henkilöstön tulee edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista pedagogisesti heidän kehitystasonsa mukaisesti. (Opetushallitus 2022.)

Kielten rikas maailma pitää sisällään lapsen kielellisen kehityksen, ymmärryksen ja identiteetin sekä vuorovaikutustaitojen tukemisen. Lapsi sekä opiskelee kieltä että käyttää sitä välineenä. Lapsi jäsentää ajatuksiaan, ilmaisee itseään, on

vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa sekä hankkii tietoa puhumalla; kieltä käyttäen. *Ilmaisun monet muodot* pitää sisällään ne kasvatuksen alueet, joilla kasvattaja tukee lapsen itseilmaisua eri muodoissa. Kuvallinen, musiikillinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu mahdollistavat lapselle taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen, jotka taas edistävät lapsen oppimista, vahvistavat itsetuntoa ja tukevat lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Lasten kanssa mm. piirretään, maalataan, soitetaan, lauletaan, tanssitaan, luetaan satuja ja toteutetaan monenlaisia esityksiä tavoitteena antaa lapselle mahdollisimman laaja-alainen kosketus ilmaisun eri muotoihin. (Opetushallitus 2022.)

Minä ja meidän yhteisömme keskittyy ympäröivän yhteiskunnan tutkimiseen ja ymmärtämiseen. Asioita tarkastellaan eri näkökulmista. Eettisen ajattelun, erilaisten katsomusten, historian, nykyhetken ja tulevaisuuden merkitystä itselle ja omalle yhteisölle tarkastellaan esimerkiksi satujen ja erilaisten mediasisältöjen kautta. *Tutkin ja toimin ympäristössäni* kattaa ympäristön ja luonnon tutkimisen ja ymmärtämisen. Varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu matemaattisen ajattelun kehityksen tukeminen ja ympäristö- sekä teknologiakasvatus. Lapsien kanssa tutkitaan erilaisia luonnon ilmiöitä, pohditaan matematiikan peruskäsitteitä ja tutustutaan teknologiaan. Näin lasta rohkaistaan tutkimaan ympäristöään ja keksimään omia ratkaisuja erilaisiin asioihin. Kysyminen ja kysymyksiin vastauksien etsiminen toteutetaan yhdessä lasta tukien. *Kasvan, liikun ja kehityn* sisältää liikumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Lapsia innostetaan löytämään itselleen mieluisia liikuntamuotoja ja liikkumaan monipuolisesti. Ruokakasvatuksella edistetään positiivista suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä opetetaan terveellistä ruokavaliota. Lapsia opastetaan niin sairastamisen, hygienian, pukeutumisen, leikkimisen ja niihin liittyvien turvallisuus- ja terveysseikkojen käsittelyssä ja sisäistämisessä. (Opetushallitus 2022.)

3 Draamakasvatus

3.1 Draamakasvatus

Draamakasvatusta voidaan kuvata tarinoiden, kokemusten ja opittavien aiheiden tutkimiseksi teatterin, leikin ja kasvatuksen keinoin. Se on oppimisprosessi, joka käyttää työkaluinaan teatterin dramaturgisia keinoja; roolien, ajan, paikan ja tilan manipulointia, mutta ei välttämättä tarkoituksena esittää tuotoksia ryhmän ulkopuoliselle yleisölle. Draamakasvatusta toteutetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, jotka sisältävät esittävän osallistavan ja soveltavan draaman genret. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015.) Näiden määritelmien pohjalta voidaan sanoa, että draamakasvatuksessa käsitellään omia havaintoja, tärkeitä aiheita ja omia kokemuksia leikin, satujen ja teatterin keinoin. Nämä yhdistetään kasvatukseen ja pedagogisiin tavoitteisiin. Draamakasvatuksessa yhdistyvät teatteri, tarinat ja leikit. Draamakasvatuksen mukaisessa oppimiskäsityksessä lapsi on aktiivinen toimija sekä merkitysten rakentaja. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015.)

Draamakasvatuksessa kasvatusta ja opetusta yhdistyvät leikillisyyteen tuomalla leikkimieltyä ja eloisuutta oppimiseen. Siinä pyritään rakentamaan sellaisia taiteellisia ryhmä- ja oppimisprosesseja, jotka tuntuvat oppijasta ja ryhmästä merkityksellisiltä. Draama kehittää lapsen kokonaisilmäisyyttä ja kielellisiä valmiuksia. (Toivanen 2014, 9, 18.)

Draamakasvatus rakentuu useista periaatteista. Draamasopimuksella tarkoitetaan prosessin alussa tehtävää yhteisen toiminnan periaatteita. Ohjaaja ja ryhmäläiset kokoavat yhdessä listan säännöistä, joiden tehtävänä on pitää huolta luottamuksellisuuden rakentumisesta ja jatkumisesta. Nämä yhteiset pelisäännöt tulee laatia heti kun ryhmäläiset ovat tutustuneet toisiinsa. Draamasopimusta tarkastellaan, arvioidaan ja muokataan tarvittaessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vaativat oppimisympäristöiltä turvallisuutta (Opetushallitus 2022). Draamasopimuksen luominen tukee näiden vaatimusten toteutumista. Draamaa tehdessä kaksi maailmaa, todellinen ja fiktiivinen, ovat samaan aikaan läsnä. Tätä kutsutaan esteettiseksi kahdentumiseksi. Draamakasvatuksessa nämä

kaksi maailmaa kohtaavat dialogisesti. Esteettisen kahdentumisen avulla voidaan erottaa draaman fiktio todellisuudesta. Kun ollaan hahmossa niin se en ole minä, vaikka olenkin siinä kehollisesti. Fiktio todellisuus ei ole elämissä maailmaa. Esteettinen kahdentuminen mahdollistaa fiktion ja todellisuuden välillä liikkumisen. Tällaista liikkuvuutta tarvitaan, jotta, on mahdollista tarkastella ja purkaa draamaprosessin aikana koettuja asioita. Keskeneneräisyyden etiikalla tarkoitetaan draamaprosessin jatkuvaa muutosta. Draamaa ei saa käsikirjoittaa liikaa vaan tulee jättää tilaa improvisaatiolle ja sosiaalisen vuorovaikutuksen synnyttämille ilmiöille. Ei ole oikeaa eikä väärää tapaa toimia, eikä prosessi välttämättä koskaan tule valmiiksi, vaikka yksittäiset tavoitteet saataisiinkin saavutettua. Viimeisimpänä periaatteena on vakava leikillisuus, joka tarkoittaa sitä, että toimintaan lähdetään tosissaan ja aidosti ja että leikitään vapautuneesti, mutta tietoisesti. Leikillisuus mahdollistaa sellaista vakavuutta, joka ei keskustelun avulla onnistu. (Öystilä 2019. luku 5.)

Draamatyöskentelyn pohjana toimii uudistava, eli transformatiivinen, ja kokemuksellinen oppiminen, jonka mukaan oppimiseen tarvitaan toimintaa ja kokemuksia. Draamatyöskentelyssä yhdistyvät aktiivinen toimiminen sekä kokemusten reflektointi ja analysointi. Draama soveltuu parhaiten sosiaalisten valmiuksien, vuorovaikutustaitojen, empatiakykyä sekä kykyä dialogiin. (Öystilä 2019. luku 2.)

Draaman ohjaamisen periaatteisiin kuuluu mm. toiminnan reflektion merkitys, tunteiden vaikutus oppimiseen, vertaistuen merkitys, virheiden hyväksyminen osana oppimista ja kehollisuuden merkitys oppimiseen. Oppimisen kannalta on välttämätöntä kyetä refleктоimaan omaa toimintaansa. Reflektio ja toiminta eivät kuitenkaan voi tapahtua yhtä aikaa vaan ne vaativat oman tilansa. Omien tunteiden käsittely ja vertaistoimijoiden tuki edistävät oppimista. Oppiminen tapahtuu tehokkaammin vertaisten kanssa toimiessa kuin auktoriteettia seurattaessa. Virheiden hyväksyminen osaksi oppimisprosessia antavat tilaa heittäytymiselle eikä uusien asioiden kokeilemiselle ole niin suurta kynnystä. Kehomme muistaa kaikki kokemuksemme, koko kehoa tarvitaan oppimiseen. (Öystilä 2019. luku 3.)

Draamaohjaaja liittyy ryhmän toisiinsa ei itseensä. Näin toiminnan fokus pysyy ryhmäläisten omassa prosessissa ohjaajan sijaan. Ohjaajan tehtävänä on pitää

ryhmä kasassa yhteistä perustehtävää varten. On tärkeää pitää huolta, että jokainen ryhmäläinen kokee kuuluvansa ryhmään, saa äänensä kuuluvaksi ja tuntee itsensä arvostetusti. Toiminta tulee suunnitella ja toteuttaa ryhmän ehdoilla. Ryhmäläisten tutustuttaminen toisiinsa on ensisijaista ryhmän toiminnan kannalta. Tuntemattomien kanssa ei voi työskennellä tuloksellisesti. Ohjaajan tehtävänä on myös pitää huolta, että ryhmän sisäiset ristiriidat ratkaistaan luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin takaamiseksi. (Öystilä 2019. luku 3.)

Draamakasvatukseen kuuluu useita genrejä, joista yleisimmät ovat prosessidraama ja forumteatteri. Prosessidraamassa luodaan yhdessä kokonaisuus, joka on merkityksellinen heille itselleen. Prosessidraama on aina suunniteltu ja sille määritellään selkeä tavoite. Opittavan aiheen tai teeman tulee olla draaman fokuksena. Oppiminen voi liittyä laaja-alaisiin teemoihin kuten erilaisuus ja itsetuntemus, mutta myös erilaisiin substanssitaitoihin. (Öystilä 2019. luku 5.) Prosessidraama perustuu yhdessä tekemiselle, kokemusten jakamiselle ja refleктоimiselle. Tavoitteena on pohtia asioita erinäkökulmista. Työskentelyn kehyksenä toimii etenevä tarina, jonka vaiheisiin ja tapahtumiin sisällytetään halutut ilmiöt ja asiat. Näitä tarkastellaan ja tutkitaan draamatyöskentelyn kautta. Ohjaaja suunnittelee toiminnan rakenteen ja etenemisvaiheet sekä tarjoaa ryhmälle pretekstin eli draamatarinan, joka ohjaa työskentelyä. Preteksti voi olla kirjallinen tuotos tai vaikka vain kuva tai esine. Osallistavaa draamaa ei tule suunnitella liian yksityiskohtaisesti vaan inspiraatiolle ja tulkinnalle tulee antaa tilaa. Prosessin refleктоiminen tulee muistaa ja välillä irrottautua fiktiosta miettimään ja suunnittelemaan draaman tapahtumia. (Öystilä 2019. luku 5.)

Forumteatterilla voidaan osoittaa roolien vaikutusta ja tuottaa rakentavan vuorovaikutuksen malleja. Perusideana on auttaa tarinan päähenkilöä muuttamaan omaa toimintaansa ja katsoa, miten yhden roolin muutos saa aikaan muutoksen muissakin rooleissa. Forumteatterin lähtökohdaksi valitaan teksti, jossa päähenkilölle käy jollain tavalla huonosti. Tekstistä muokataan näytelmä, joka esitetään yleisölle. Esityksen jälkeen yleisö otetaan mukaan muuttamaan päähenkilön toimintaa haluttua lopputulosta kohti. Esitys esitetään uudelleen muokattuna ja katsotaan, päädyttiinkö haluttuun loppuun. Forumteatteri on Augusto Boalin kehittämä menetelmä (theatre of the oppressed). Boal halusi innostaa Brasilian

sorrettuja vaatimaan oikeuksiaan. Teatterissa kysyttiin yleisöltä, mitä päähenkilön tulisi tehdä, jotta hän pystyisi ratkaisemaan yhteiskunnallisia ongelmia. Keskeistä forumteatterin työmuodoissa onkin tarkastella epäkohtia, sortoa sekä sorretun ja sortajan tematiikkaa. (Öystilä 2019. luku 5.)

3.2 Draamakasvatus varhaiskasvatuksessa

Koska leikki, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteenalueisiin liittyvä ilmaiseminen kuvataan varhaiskasvatussuunnitelmassa lapselle ominaisiksi tavoiksi toimia ja ajatella, on draamakasvatus omiaan tukemaan lapsen kehitystä. (Opetushallitus 2022, Toivanen 2014, 16–18.) Draamakasvatuksen menetelmillä ja työkaluilla voidaan kattaa kaikki laaja-alaisen osaamisen alueet. Saduilla ja tarinoilla voidaan opettaa lapselle erilaisia kulttuureja, tapoja ja perinteitä jotka kuuluvat esimerkiksi kielten rikas maailma -osaamisalueeseen (Opetushallitus 2022). Lasta osallistetaan pohtimaan tarinoiden opetuksia, hahmojen toimintaa ja toiminnan seurauksia sekä viestien ja symbolien merkityksiä. Draamakasvatuksessa voidaan käyttää hyödyksi erilaisia tieto- ja viestintäteknologisia välineitä. Satuja voidaan hakea internetistä, lasten kanssa voidaan tehdä erilaisia video- ja valokuvateoksia. Myös teatteriesityksiä voidaan katsoa nykyään etänä. Forumteatterin avulla lapsille opetetaan osallistumista ja vaikuttamista. Lapset pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan tarinan tapahtumiin ja hahmojen toimintaan, mutta myös käsittelemällä tarinassa esiintyviä teemoja lapsille voidaan opettaa niiden merkitystä. Erilaisilla roolileikeillä lasten kanssa on mahdollista käydä läpi myös itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja. (Öystilä 2019. luku 5.)

Draaman menetelmät tukevat jo itsessään kielellisiä taitoja sekä itseilmaisua sen eri muodoissa. Teatteri ja esiintyminen ovat lähtökohtaisesti sanallista ja kehoallista ilmaisua, johon usein yhdistetään myös musiikkia. Lapsen kielelliset valmiudet kehittyvät tämän osallistuessa ja kokiessa draamaa. Erilaisten näytelmien, satujen ja tarinoiden kautta lapsen kanssa voidaan käsitellä erilaisia eettisiä kysymyksiä, kulttuuria, historiaa ja katsomuksia. Teatterin ja draaman menetelmät ovat muodoltaan sellaisia, että niihin voidaan yhdistää lähes mitä tahansa toimintatapoja ja -työkaluja. Joustavuus ja muovautuvuus ovatkin draaman etuja.

Draaman menetelmiä voidaan hyödyntää tehokkaasti täyttämään eri oppimisen alueiden ja laaja-alaisen osaamisen vaatimuksia. (Opetushallitus 2022.)

4 Sosioemotionaalinen kehitys

4.1 Sosioemotionaalisten taitojen kehitys

Sosioemotionaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä havaita, tunnistaa, tulkita, säädellä ja ymmärtää erilaisia tunteita sekä itsessä että muissa kuin myös lapsen kykyä toimia muiden kanssa. Edellä mainitut taidot tunteiden tunnistamiseen ja käsittelyyn voidaan niputtaa yhdeksi kokonaisuudeksi, tunnetaidoiksi. Kyky tuntee emootioita on synnynnäinen ja taidot tunteiden säätelyyn liittyen kehittyvät oppimisen myötä. Näin ollen niitä on mahdollista harjoitella. (Koivula, Siippainen, Eerola-Pennanen, 2017, luku 6) Kyky hallita ja säädellä omia tunteitaan on keskeinen ihmisen itseilmaisussa. Omien ajatusten esille tuominen voi aiheuttaa joillekin jännitystä. Eri tilanteiden herättämiä tunteita on kyettävä hallitsemaan voidakseen ilmaista itseään niin, että lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi niin kuin haluaa. (Määttä ym. 2017.)

Lapsen sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan niitä valmiuksia, joilla lapsi pystyy arkipäivän tilanteissa ratkaisemaan ongelmia ja saavuttamaan henkilökohtaisia päämääriään niin, että päädytään positiivisiin seurauksiin sosiaalisissa tilanteissa (Nurmi ym. 2014, luku 3). Lapsi on aloitteellinen, tekee ehdotuksia ja pääsee mukaan leikkeihin. Tämä edellyttää lapselta empatiakykyä. Empatiakyky mahdollistaa lapsen tehdä havaintoja toisten tunteista, ajatuksista ja aikomuksista sekä kykyä ennakoida ja arvioida oman toimintansa seurauksia. (Nurmi ym. 2014, luku 3.)

Sosioemotionaalinen kehitys on ihmisen sosiaalisuuden ja sisäisten taitojen sekä maailman kehittymistä yhdessä (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 116). Sosiaalisuuden sanotaan olevan synnynnäinen temperamenttipiirre, mutta sosiaaliset taidot eivät tule itsestään, vaan ne ovat opittuja taitoja. Kasvatuksen avulla jokainen voi

oppia sosiaalisia taitoja synnynnäisistä taipumuksista huolimatta. Pienet lapset ovat uteliaita ja kiinnostuneita muista ihmisistä. Sosiaalinen lapsi tarkastelee uusia ihmisiä, hymyilee ja pyrkii saamaan kontaktia. Aikuisen vastatessa kontaktiin positiivisesti lisää se lapsen halua ja rohkeutta sosialisoida lisää. (Keltikangas-Järvinen 2012, 49–50.)

Lapsi alkaa oppia sosiaalisia taitoja jo varhain. Lähtökohtana on lapsen itse saama huomio ja sosiaaliset kokemukset. Lapsen ja vanhemman välinen kiintymyssuhde on perusta lapsen aivojen sosiaaliselle kehitykselle. Terveet kiintymyssuhteet opettavat lapsen luottamaan toisiin ihmisiin sekä vahvistaa lapsen kykyä toimia uusien ihmisten kanssa. Lapsen persoonallisuuden perusta on kehittynyt ensimmäisen kolmen ikävuoden aikana. (Keltikangas-Järvinen 2012, 20–26.)

1–2-vuotias lapsi opettelee ymmärtämään kehotuksia, komentoja ja kieltoja. Lapsi ei vielä välttämättä kykene tottelemaan suullisia käskyjä. Lapsi ei kuitenkaan tahallaan ole tottelematon, vaikka saattaakin tietoisesti kokeilla rajoja, mitä saa tai ei saa tehdä. Lapsi tässä iässä lapsi myös alkaa ymmärtämään muut ihmiset erillisiksi yksilöiksi itsestä ja pelko esimerkiksi vanhempien menettämisestä syntyy. Lapsi hakeutuu, tiivistä vanhempiensa seuraan. Lapsi oppii ensimmäiset sanansa noin vuoden ikäisenä ja kielen omaksuminen alkaa tästä. Kielellinen kehitys onkin sosiaalisten taitojen kehityksen kannalta merkittävää. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013.)

3–6-vuotiaana lapsen sosioemotionaalisessa kehityksessä tapahtuu suuria muutoksia. Lapsen mielikuvitus kehittyy, lapsen kehittyneet sosiaaliset taidot mahdollistavat ryhmässä toimimisen ja tunnetaitojen kehittyminen mahdollistaa tunteiden kokonaisvaltaisen käsittelemisen. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013.) Lapsen sosiaalinen kompetenssi kehittyy yhdessä kielellisen kehityksen kanssa. Kielitaito mahdollistaa monipuolisen sosiaalisen kanssakäymisen. Lapsi innostuu leikkimään mielikuvitus- ja roolileikkejä yhdessä muiden lasten kanssa. Lapsi kokee yhteenkuuluvuutta ryhmäänsä. Lapsi alkaa myös ymmärtämään sosiaalisten suhteiden pysyvyyttä. (Nurmi ym. 2014, luku 3.) Ystävät ovat lapselle yhä enemmän tärkeitä ja lapsi hakeutuu heidän seuraansa. Lapsi alkaa olla kiinnostunut

muiden lasten mielipiteistä ja kiinnostuksen kohteista, ja ne alkavat vaikuttamaan myös lapsen omiin mielipiteisiin. Joissain riitatilanteissa lapsi kykenee selviytymään itsenäisesti, mutta tarvitsee silti usein apua niiden selvittämiseksi. Lapsella on edelleen vaikeuksia hallita suuria tunteita ja voi käyttäytyä aggressiivisesti riitatilanteissa. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013.)

5–6-vuotias lapsi alkaa osoittaa jo huomattavasti itsenäistymisen merkkejä. Lapsi on oma-aloitteinen, omatoiminen ja haluaa tehdä asioita itse. Lapsi kykenee sopeutumaan uusiin tilanteisiin ja ympäröivään maailmaan. Osoittaessaan omatahtoisuutta lapsi käyttäytyy uhmakkaasti ja kokeilee rajoja. Näin lapsi osoittaa halua irrottautua vanhemmistaan ja harjoittelee itsenäisesti toimimista. Esikouluikää lähestyessä lapsi on kykenevä vastavuoroiseen kanssakäymiseen. Lapsi osaa ottaa huomioon muiden tunteita, mielipiteitä ja ehdotuksia, vastaamaan niihin, muuttamaan käytöstään halutulla tavalla sekä odottamaan vuoroaan. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, Nurmi 2014, luku 3.)

4.2 Sosioemotionaalisten taitojen tukeminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsen mahdollisuus kehittää tunnetaitojaan kuvataan osana varhaiskasvatuksen arvoperustaa sekä laaja-alaista oppimista (Opetushallitus 2022). Lapsen sosioemotionaalisia taitoja voidaan tukea mm. tukemalla lapsen leikkiä. Leikki on tärkeä osa lapsuutta ja keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Se on sisäisesti motivoitunutta ja vapaaehtoista toimintaa, johon lapsi hakeutuu luonnollisesti. Leikkiessään lapset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Leikkiminen vaatii lapselta motoristisia, tiedollisia sekä sosioemotionaalisia taitoja. Vuorovaikutus ympäristön ja muiden lasten kanssa on leikkiä eteenpäin vievä voima. Leikin tukeminen tukee lapsen kehitystä edellä mainituilla osa-alueilla. (Nurmi ym. 2014, luku 3.)

5 Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Hannu Heikkinen tutkii vuonna 2002 julkaistussa väitöskirjassaan draamakasvatuksen merkitystä oppimisen ja kasvatuksen näkökulmasta vakavan leikillisyyden tiedostamisen kautta. Väitöskirjan tulokset antavat vakavalle leikillisyydelle tehtäväksi kulttuurin luomisen sekä kulttuuriperinteeseen tutustumisen ja sen kriittisen tutkimisen. Draamakasvatuksessa pedagogisuudelle annetaan niin ikään samat kaksi tehtävää. (Heikkinen 2002.)

Maria Siipola tutkii opinnäytetyössään draamakasvatuksen merkitystä lasten kehityksen tukena päiväkodissa. Opinnäytetyön johtopäätösten mukaan draamakasvatus on omiaan tukemaan lapsen luontaista toimintaa ja monipuolista kehitystä. Draamakasvatus kehittää lasten tunneilmaisua tunneharjoitusten kautta. Turvalliset menetelmät ja turvallinen ilmapiiri tuki tunnetaitojen kehitystä. (Siipola 2011.)

Krista Mäenpää tutkii pro gradu -tutkielmassaan päiväkodin työntekijöiden kokemuksia draamakasvatuksesta lasten sosiaalisen kompetenssin tukemisessa. Tutkielman tulosten mukaan draamakasvatus lisäsi lasten sosiaalista kompetenssia, osallisuutta sekä tuki tunnetaitojen harjoittelemista. Tutkimukseen osallistuneet kasvattajat myös kokivat saaneensa uutta osaamista tutkimuksen aikana. (Mäenpää 2020.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön aiheeni on draamakasvatuksen menetelmät ja niiden käyttö varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää draamakasvatuksen merkitystä varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten draamakasvatusta käytetään osana varhaiskasvatusta?

2. Miten draamakasvatusta voidaan hyödyntää lasten sosioemotionaalisen kehittymisen tukena varhaiskasvatuksessa?

7 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja toteutus

7.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus voidaan karkeimmillaan määritellä aineiston muodon kuvaukseksi. Laadullisen tutkimuksen aineisto on yksinkertaisimmillaan sellainen aineisto, joka on ilmaisultaan tekstiä. Aineisto on voinut muodostua tukijan itsensä toimesta tai tutkijasta riippumatta. Esimerkkejä ovat erilaiset haastattelut ja havainnot, ihmisten henkilökohtaiset päiväkirjat ja omaelämäkerrat, kirjeet sekä muuta tarkoitusta varten tuotettu kirjallinen ja/tai kuvallinen materiaali. (Eskola & Suoranta 1998, luku 1.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tavatonta, että tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana. Avoin tutkimussuunnitelma korostaa tutkimuksen eri vaiheiden kietoutumista yhteen. Tutkimussuunnitelma ja tutkimuskysymysten asettelua voi joutua tarkistamaan aineiston keruun yhteydessä. (Eskola & Suoranta 1998, luku 1.)

7.2 Luonnollisen aineiston analyysi

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisimpiä kirjallisuuskatsauksen muotoja. Sitä kuvaa tiukkojen ja tarkkojen sääntöjen puute. Se on yleiskatsaus, jossa aineistot ovat laajoja eikä aineiston valintaa rajoita metodiset säännöt. (Salminen 2011.) Tästä huolimatta tutkittavasta ilmiöstä saadaan laaja-alainen kuva ja sen ominaisuuksia voidaan luokitella tarkasti.

Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta voidaan erotella kaksi erilaista orientaa-tiota, jotka ovat narratiivinen ja integroiva katsaus. *Narratiivinen* katsaus on metodisesti kevyt kirjallisuuskatsauksen muoto. Narratiivinen katsaus antaa laajan

kuvan käsiteltävästä aiheesta tai sillä voidaan kuvailla aiheen historiaa ja kehityskulkua. Tätä onkin kuvailtu ”tapahtumien maisemaksi” jossa epäyhtenäisestä tiedosta kootaan jatkuva tapahtuma. Narratiivinen katsaus pyrkii tällä osalla helpolukaiseen lopputulokseen. Narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta voidaan erottaa kolme eri suuntausta: toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. Toimituksellisessa katsauksessa julkaisun päätoimittaja tai vieraileva kirjoittaja tuottaa lyhyen kirjallisuuskatsauksen tukemaan artikkelia tai lehdessä käsiteltyä teemaa. Kommentoivassa katsauksessa pääasiallinen tarkoitus on herättää keskustelua. Katsauksen synteesi voi muodostua puolueelliseksi. Tämä ei kuitenkaan ole ongelma, koska tarkoituksena on nostaa esille kirjoittajan mielestä tärkeitä huomioita ja tulkintoja. Laajimpana toteuttamistapana on yleiskatsaus. Kun puhutaan, narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta, tarkoitetaan juuri yleiskatsausta. Yleiskatsauksen tarkoituksena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen kautta hankittu tutkimusaineisto ei ole käynyt läpi erityisen systemaattista seulaa, mutta tällä otteella voidaan päätyä kirjallisuuskatsauksen mukaisiin synteeseihin. (Salminen 2011.) Koska aineistoni ei rajautunut pelkkiin tutkimuksiin vaan sisältää opinnäytetöitä, lähdän soveltamaan kirjallisuuskatsauksen menetelmiä.

7.3 Aineistonhaku ja -rajaus

Suoritin aineistohakuja ainakin EBSCO Academic Search Elite, Google Scholar, Melinda, Finna -tietokannoista. Hakusanoina käytän esimerkiksi seuraavia termejä: draamakasvatus, varhaiskasvatus, sosioemotionaalinen kehitys, tunnetaidot.

Sisäänotto- ja poissulkukriteerit:

- Vastaa tutkimuskysymyksieni aiheita
- Pohjautuu tutkittuun tietoon
- Ei yli 15 vuotta vanhoja tutkimuksia
- Ilmaiseksi tarkasteltavissa
- Kielenä suomi

Tein alustavia hakuja rajaten tulokset 2008–2023 julkaistuihin, suomenkielisiin, ilmaiseksi tarkasteltaviin julkaisuihin. Valitsin esille nostettavat tulokset otsikon ja tiivistelmän perusteella. Suurin osa löytyneistä tuloksista karsiutui suoraan otsikon perusteella (taulukko 1 ja 2).

Google Scholar

HAKUSANAT	TULOKSET	Otsikon perusteella valitut
"draamakasvatus"	726	4
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus"	199	22
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus" AND "sosioemotionaalinen kehitys"	11	2
"varhaiskasvatus" AND "sosioemotionaalinen kehitys"	202	4
"draamakasvatus" AND "tunnetaidot" AND "varhaiskasvatus"	58	8
"draamakasvatus" AND "tunnetaidot"	105	6

Taulukko 1. Google Scholar haut.

Google Scholar antoi hakutuloksiksi useita sopivia julkaisuja. Näistä kaikki olivat kuitenkin opinnäytetöitä.

Melinda

HAKUSANAT	TULOKSET	Otsikon perusteella valitut
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus"	10	2
"varhaiskasvatus" AND "tunnetaidot"	55	2
"sosioemotionaalinen kehitys" AND "varhaiskasvatus"	6	1

"draamakasvatus" AND "so- sioemotionaalinen kehitys" AND "varhaiskasvatus"	1	1
"draamakasvatus"	155	2
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus" AND "tunnetaidot"	2	2
"draamakasvatus" and "tun- netaidot"	8	2

Taulukko 2. Melinda haut.

Rajasin Melinda-haut suomenkielisiin 2008–2023 julkaistuihin kirjoihin.

Finnan hakutulokset olivat pääasiassa oppikirjoja enkä katsonut niiden sopivan aineistoksi (taulukko 3).

Karelia Finna

HAKUSANAT	TULOKSET	Otsikon perusteella valitut
"draamakasvatus"	26	0
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus"	14	0
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus" AND "so- sioemotionaalinen kehitys"	1	0
"varhaiskasvatus" AND "sosioemotionaalinen kehi- tys"	8	0
"draamakasvatus" AND "sosioemotionaalinen kehi- tys"	1	0
"draamakasvatus" AND "varhaiskasvatus" AND "tunnetaidot"	3	0
"draamakasvatus" AND "tunnetaidot"	4	0

"varhaiskasvatus" AND	46	0
"tunnetaidot"		

Taulukko 3. Karelia Finna haut.

Aineistokseni valikoitui seitsemän opinnäytetyötä (liite 1). Työt käsittelivät draamakasvatuksen käyttöä varhaiskasvatuksessa ja sen hyödynnettävyyttä lasten tunnekasvatuksessa.

7.4 Teemoittelu

Perusanalyysimenetelmä, jota laadullisessa tutkimuksessa käytetään, on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysissä aineistoa analysoidaan eritellen etsien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sekä pyritään tiivistämään havaintoja. Kuten aikaisemmin mainittu, voi aineistolla olla monia erilaisia muotoja. Kirjat, päiväkirjat, haastattelut, keskustelut, puheet. Sisällönanalyysillä näistä aineistoista pyritään luomaan yhtenevä kuva ja liittämään se käsiteltävänä olevaan ilmiöön. (Saarinen-Kauppinen 2012.)

Sisällönanalyysi voidaan suorittaa joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi noudattaa karkeasti kolmivaiheista prosessia: aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Ennen analyysin aloittamista määritellään analyysiyksikkö, joka voi olla sana, lause tai ajatuskokonaisuus, joka sisältää useita lauseita. Tätä määrittelyä ohjaa tutkimustehtävä ja aineiston laatu. (Tuomi ym. 2018.)

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa pelkistetään aineisto karsimalla siitä tutkimukselle epäolennainen pois. Tämä tapahtuu etsimällä aineistosta tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja. Samaa kuvaavat ilmaisut voidaan esimerkiksi alleviivata samalla värillä ja näin eritellä erilaisia ilmiöitä. Ilmaisuihin pelkistetään yksinkertaiset ilmaisut ja nämä kootaan yhteen. (Esimerkiksi "Puhuimme tulevaisuudesta ja mitä aion tehdä jatkossa." => keskustelu tulevaisuudesta, mitä tulee tekemään). Pelkistämisen jälkeen aineistosta löydettyt ilmaisut käydään läpi etsien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Samaa ilmiötä käsittelevät ilmaisut kootaan

yhdeksi ryhmäksi. Ryhmittely voidaan toteuttaa luomalla luokkia, tyyppejä tai teemoja. Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jossa aineistosta muodostetaan tutkimusongelmaan liittyviä teemoja. Aineistosta etsitään sitaatteja, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Näistä sitaateista etsitään toistuvia teemoja. Teemoittelu sopii analyysitapana parhaiten jonkin käytännön ongelman ratkaisemiseen. (Eskola & Suoranta 1998, luku 4.) Teemoja luodessa tulee pitää huolta, että ne ovat sisäisesti johdonmukaisia ja toisistaan erilaisia. Teemat eivät synny itsestään tai ole aineiston ominaispiirre, vaan ne ovat tutkijan tulkinnan seurausta. (Tuomi ym. 2018.)

Ryhmittelyä seuraa abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Alkuperäistekstin ilmaisuista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Analyysin aikana tulee kuitenkin pitää huoli, että polku alkuperäisdataan säilyy. Käsitteiden yhdistelyn, päättelyn ja tulkinnan tuloksena saadaan vastaus alkuperäiseen tutkimuskysymykseen. (Tuomi ym. 2018.)

Aineistoni koostuu hakujen perusteella valikoiduista seitsemästä opinnäytetyöstä sekä gradusta keräämästäni materiaalista. Analysoin aineiston hyödyntäen teemoittelua. Kuten aiemmin mainittu, sopii teemoittelu parhaiten käytännön ongelmien ratkaisemiseen. Koen tutkimuskysymyksiini kalliin käytännön ongelmien suuntaan kuin teoriaan. Tämän takia katson teemoittelun olevan oikea analyysimenetelmä opinnäytetyöhöni.

Teemoittelun tuloksena aineistosta nousi esille kaksi pääteemaa, jotka jakautuivat alateemoiksi. Pääteemoiksi nousivat toiminta ja toteutus sekä tavoitteet (taulukko 4). Toiminnan ja toteutuksen alateemoiksi muodostuivat toimintamuodot, toimintamenetelmät, toimintaympäristöt, toimintavälineet sekä arviointi. Tavoitteiden alateemoiksi muodostuivat tunnetaitojen, kaveritaitojen, osallisuuden sekä itseilmaisun tukeminen ja kehittäminen. Tulokset käsitellään muodostuneiden alateemojen mukaan.

Alk.per. ilm.	Pelk. ilm.	Alateema	Pääteema
Tarinan lopetuksen jälkeinen siirryimme takaisin päiväkotiin hiirenkolan kautta ja pyysimme lapsilta arvioinnin erilaisten menetelmien avulla. (Salomaa R. Sihvonen K. 2019.)	Siirtymä sadusta todellisuuteen ”hiirenkolan” avulla.	Toimintamenetelmät	Toiminta ja toteutus
		Toimintaympäristöt	
	Toiminnan arviointi lasten kanssa.	Arviointi	
Tarinan loputtua keskustelimme lasten kanssa pelosta. Kysyimme esimerkiksi millaiset asiat pelottavat heitä ja missä kehonosassa pelko voi tuntua. (Salomaa R. Sihvonen K. 2019.)	Pelon tunteen tunnistaminen ja ilmaiseminen.	Tunnetaidot	Tavoitteet
		Omien kokemusten ja ajatusten jakaminen.	
		Osallisuus	

Taulukko 4. Esimerkkejä ala- ja pääteemojen muodostumisesta.

8 Tulokset

8.1 Toiminta ja toteutus

Yhdeksi kaikkea aineistoa yhdistäväksi toimintamuodoksi nousi ryhmätoimintatuokioiden. Ryhmätoiminta on olennainen osa varhaiskasvatusta joten sen nouseminen yhdeksi toimintamuodosta ei ole yllätys. Pienryhmätoiminta sekä parityökentely nousi esiin osassa aineistoissa (Salomaa & Sihvonen 2019, Virtanen 2017).

Aineistosta löytyi useita erilaisia toimintamenetelmiä, joiden avulla voidaan toteuttaa draamakasvatusta. Yksi eniten käytetyistä menetelmistä oli yksinkertainen keskustelupiiri, joka esiintyi viidessä aineistoista. Keskustelu yleensä aloitti sekä lopetti toimintatuokioiden tai se oli yhdistetty johonkin muuhun toimintaan. Keskustelu onkin tärkeä väline käsiteltyjen aiheiden ja asioiden purkamiseen.

Keskustelun avulla lapset saavat kysellä ja pohtia toiminnan herättämiä kysymyksiä ja ajatuksia. Etenkin tunnetyöskentelyn kohdalla on ensisijaisen tärkeää, että lapset pääsevät purkamaan ajatuksiaan ja tunteitaan. Keskustelun kautta voidaan myös kerrata esimerkiksi viimekerran aiheita ja sitoa se tulevaan (Kuusela & Kuha 2019). Näin toiminnassa pysyy jatkuvuus.

Kerroimme, että surun tunne kuuluu elämään ja se on myös hyvä tunnistaa. Jatkoimme kysymällä, millaisissa tilanteissa lapset ovat olleet surullisia, mikä siihen on auttanut ja mitä voi tehdä, jos kaveri on surullinen. (Salomaa & Sihvonen 2019.)

Tunnetaitojen opettelussa sadut ja tarinat nousivat tärkeiksi työkaluiksi kaikissa aineistoissa. Satujen ja tarinoiden kautta lapsi pääsee kokemaan turvallisesti ja hallitusti sellaisia tilanteita, joissa erilaiset tunteet tulevat esiin. Satujen kautta toteutetaan forumteatteria ja käsitellään lapsille vaikeitakin asioita. Esimerkiksi kiusaamisen käsittely satujen kautta nousi vahvasti esiin kaikissa aineistoissa. Satuihin yhdistettiin musiikkia, liikkumista, tanssia ja eläytymistä.

Soittamiseen on mahdollista yhdistää luontevasti myös liike ja keuhollisuus, joten lapset saivat ideoida erilaisia liikkeitä soittimien kanssa ja keksiä myös erilaisia tapoja soittaa omaa soitinta. (Ruokolainen 2021.)

Satujen ja tarinoiden tukena käytettiin myös nukkeja elävöittämään kertomusta sekä pitämään lasten keskittymistä ja huomiota yllä. Aineistossa tuli esille, että lapset kiintyivät käytettyihin nukkeihin. Nukkeja käytettiin viidessä aineistossa.

Toimintaympäristöjä voidaan ajatella konkreettisina paikkoina (ollaanko ulkona vai sisällä) tai hyödyntää mielikuvitusta toiminnan aikana. Draamatyöskentelyn aikana usein siirrytään meidän omasta maailmastamme toiseen. Tämä voi tapahtua eksplisiittisesti ja tarkoituksen mukaisesti hyppäämällä hulavanteen läpi ”hiirenkoloon” (Salomaa & Sihvonen 2019) tai aikuinen voi kuvailla ympäristöä lapsille samalla kun kertoo tarinaa (Högmander Torkkeli 2019). Molemmista tapauksissa, vaikka olemme fyysisesti edelleen päiväkodissa, on toimintaympäristö silti eri, koska olemme siirtyneet toiminnan kautta toiseen maailmaan. Tällainen siirtymä auttaa lapsia uppoutumaan toimintaan. Samoin kuin toiminnan purussa on tässäkin tapauksessa tärkeää muistaa tulla takaisin omaan maailmaamme ja

pitää huolta, että kaikki osallistujat tietävät, että olemme palanneet takaisin ja leikki tai satu on loppunut (Salomaa & Sihvonen 2019).

Toimintaympäristöjen, olivat ne todellisia tai kuviteltuja, tulee olla turvallisia. Turvallisuutta voidaan tukea esimerkiksi draamasopimuksella, joka onkin draamatyöskentelyn perustuksia. Draamasopimus luotiin neljässä aineistossa. Draamasopimuksen kautta ryhmä on ajan tasalla siitä, mitä on tarkoitus tehdä ja miksi. Draamasopimus takaa sen, että ryhmä voi luottaa toisiinsa ja ohjaajaan.

Tuokion alussa tehdään myös draamasopimus, jonka tarkoituksena on sitouttaa sekä lapset että aikuiset työskentelemään yhdessä. Samalla lapsiryhmälle kerrotaan, että tuokiossa voidaan toimia kuvitteellisissa paikoissa ja rooleissa. ... Aikuisen tehtävä on kuitenkin tarkkailla ja varmistaa, että jokainen lapsi voi tuntea olonsa turvaliseksi draamatyöskentelyn aikana, vaikka siinä tavoitellaankin jännittävää tunnelmaa. (Högmander & Torkkeli 2019.)

Kaikissa aineistoissa draamasopimusta ei kuitenkaan tehty (Kananen 2021; Kuusela & Kuha 2019; Ruokolainen 2021). Turvallisuutta tukee myös toiminnan vapaaehtoisuus. Kenenkään ei ole pakko osallistua, jos ei niin halua ja toiminnasta saa poistua, jos sen kokee parhaaksi (Kuusela & Kuha 2019). Tukikuvia ja tunnekortteja käytettiin kaikissa aineistoissa toiminnan tukena tunnetaitojen opetteluissa

Toimintaa arvioitiin monilla tavoilla. Erilaisia menetelmiä oli esimerkiksi yksinkertainen mielipiteen kysyminen, hymynaamat (Kuusela & Kuha 2019) ja fiilismittari (Virtanen 2017).

8.2 Tavoitteet

Tunnetaitojen kehittäminen nousi yhdeksi aineiston teemoista. Näiksi taidoiksi mainittiin tunteiden tunnistaminen, sanoittaminen, nimeäminen, käsitteleminen ja ilmaiseminen. Tunnetaitojen opettelemiseksi lapsia voidaan pyytää näyttämään kehollaan miltä ja missä eri tunteet tuntuvat. Musiikilla voidaan alleviivata kullakin tuokiolla käsiteltävinä olevia tunteita (Kuusela & Kuha 2019). Kaveritaitojen opettelu nousi tunnetaitojen rinnalle yhdeksi tavoitteeksi lähes kaikissa aineistoissa.

Itseilmaisuus oli yksi aineistossa esiintyvistä tavoitteista, mutta se myös tukee osallisuutta, joka niin ikään nousi tavoitteeksi. Lähes kaikki aineistoissa esiin nousseet toimintamuodot olivat jonkinlaista itseilmaisuuta. Lasten kanssa piirrettiin, tanssittiin, soitettiin, suunniteltiin ja toteutettiin näytelmiä ja he esittelivät omia taiteellisista tuotoksistaan. Tällaiset menetelmät tukevat lapsen osallisuuden kokemusta.

Toimintatuokion tarkoituksena oli harjoitella itseilmaisuuta soittimien avulla ja lapset saivat ilmaista erilaisia tunteita soittimien avulla ja keksiä myös omia soittotapoja. Tuokiolla harjoiteltiin myös vuorovaihtus- ja ryhmätyötaitoja, ja tuokiolla olikin tärkeää kuunnella toisia ja myös odottaa omaa vuoroaan. Tuokiolla harjoiteltiin myös eläytymistä ja erityisesti eri tunnetiloja soittaessa monet keksivät myös, että tunnetta voi soittamisen lisäksi ilmaista myös ilmeiden ja eleiden avulla. (Ruokolainen 2021.)

Aikaisemmin mainittu arviointi toimi sekä osallisuuden, että itseilmaisun ilmentymänä. Lapset pääsivät ilmaisemaan oman mielipiteensä ja tällä tavalla vaikuttamaan mahdolliseen tulevaan toimintaan.

9 Pohdinta

9.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää draamakasvatuksen merkitystä varhaiskasvatuksessa. Tutkimus tapahtui kirjallisuuskatsauksen menetelmää mukaillen. Tutkimuskysymyksinäni oli miten draamakasvatusta käytetään varhaiskasvatuksessa ja kuinka sitä voidaan hyödyntää lasten sosioemotionaalisen kehityksen tukena.

Erilaisia draamakasvatuksen menetelmiä käytetään laajasti varhaiskasvatuksessa. Menetelmät ovat luonteeltaan osallistavia mikä onkin edukseen innostamaan lapsia ja pitämään yllä heidän mielenkiintoaan käsiteltävänä olevaan aiheeseen. Teatterin luonteen takia sen menetelmiin voidaan sisällyttää kaikki

oppimisen alueet (kuvio 1). Käytetyissä menetelmissä käytiin satujen ja tarinoiden (Kielten rikas maailma) kautta erilaisia itseen ja kanssaihmiin liittyviä ongelmia ja kysymyksiä (Minä ja meidän yhteisömme). Omia tunteita ja ajatuksia ilmaistiin sekä puhumalla, että myös liikkuen, tanssien, laulan ja soittaen (Ilmaisuuden monet muodot; Kasvan, liikun ja kehityn). Vaikka keskustelupiirit eivät itsessään ole draamakasvatuksen menetelmä, ovat ne kuitenkin tärkeitä lasten kanssa käsiteltävien aiheiden avaamiseen ja purkamiseen. Lapsille tulee antaa mahdollisuus kysyä heitä mietityttäviä kysymyksiä ja pohtia niiden merkitystä. Keskustelupiirissä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa lasten kanssa mikä tukee lapsen kehitystä. Keskustelupiireissä on myös hyvä toteuttaa toiminnan arviointia lasten kanssa. Lapsi pääsee antamaan mielipiteensä ja kertomaan omat toivonsa tulevaisuuden osalta. Tämä tukee lapsen osallisuutta ja itsetuntoa.

Monet käytetyistä menetelmistä ovat jo ennestään osa lasten leikkejä. Esimerkiksi toimintaympäristön vaihtaminen siirtymällä mielikuvitusmaailmaan eroaa lasten omista leikeistä lähinnä sillä, että se toteutetaan ohjatusti ja suunnitelmallisesti. Suunnitelmallisuus mahdollistaa pedagogisen toiminnan. Satuun tai tarinaan voidaan tuoda luontevasti mukaan uusia elementtejä ja ohjata sitä kullekin toimintakerralle asetettujen tavoitteiden suuntaan. Näiden menetelmien käyttäminen tukee osaltaan siis lapsen omaa leikkiä, joka taas mahdollistaa sosioemotionaalisten taitojen harjoittelun. (Nurmi ym. 2014, luku 3.)

Teatterin ja draaman kautta lapsi pääsee turvallisesti harjoittelemaan tilanteita, asioita ja tunteita, joita tämä ei välttämättä omassa elämässään ole päässyt harjoittelemaan. Roolileikit ovatkin lapselle ominaista toimintaa (Nurmi ym. 2014, luku 3). Lapsille tuttuja satuja ja tarinoita voidaan siirtää lähemmäksi lasten omaa kokemusmaailmaa. Näin voidaan esimerkiksi asettua kiusaajan tai kiusatun asemaan ja pohtia miten tilanteeseen on jouduttu ja miten sen voisi ratkaista. Lapsen sosioemotionaaliselle kehitykselle on tärkeää pystyä harjoittelemaan tunnetaitoja turvallisesti.

Vaikka draamakasvatus näkyy olevan vahvasti läsnä varhaiskasvatuksessa, niin tarjolla olevien tutkimusten niukkuuden vuoksi ei voida vetää varmoja

johtopäätöksiä sen merkityksestä lasten sosioemotionaaliseen kehitykseen. Näyttää kuitenkin siltä, että draamakasvatuksella on positiivinen vaikutus.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Koska suoritan opinnäytetyöni kirjallisuuskatsauksena, minun ei tarvitse miettiä ulkopuolisten tahojen kanssa toimimiseen liittyviä luotettavuus- tai eettisiä kysymyksiä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö näitä tarvitsisi ottaa huomioon muuten. Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus ja eettisyys rakentuvat valittujen aineistojen, lähteiden ja omien työtapojeni pohjalta.

Oman subjektiviteetin avoin myöntäminen vahvistaa työn luotettavuutta. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi voidaan jakaa seuraavasti. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijan omat käsitteet ja tulkinnat vastaavat tutkittavien käsityksiä aiheesta. Tutkimustuloksien siirrettävyyttä tulee tarkastella. Tämä ei kuitenkaan aina ole mahdollista sosiaalisen todellisuuden luonteen vuoksi. Tutkimuksen varmuutta vahvistetaan ottamalla huomioon ennakoimattomia muuttujia mikäli mahdollista. Viimeisenä vahvistuvuus; tutkimus tulokset saavat tukea toisista samaa ilmiötä käsittelevistä tutkimuksista. (Eskola, Suoranta 1998.)

Taatakseni aineistojeni luotettavuuden tulee valintaperustelujeni olla asianmukaiset. Selvin ja *helpoin* kriteeri on saatavuus. Mikäli minulla ei ole pääsyä aineistoon (esim. aineisto on maksumuurin takana) en sitä käytä. Muita kriteerejä ovat ajantasaisuus sekä vertaisarviointi. Kerään aineistoni mahdollisimman tuoreista tutkimuksista taatakseni, että niiden tulokset ja johtopäätökset ovat mahdollisimman päteviä. Lisäksi aineiston tulee olla vertaisarvioitu, julkaistu luotettavalla alustalla tai julkaisussa ja aineiston tekijöiden tulee olla maineeltaan luotettavia ja alansa ammattilaisia.

Eettisyyden saavuttamiseksi noudatetaan ns. *hyvää tieteellistä käytäntöä*. Tämä tarkoittaa, että noudatan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa.

(Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2013.) Käyttämäni aineistonkeruu-, analysointi- ja arviointimenetelmäni ovat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä. Kunnioitan muiden tutkijoiden tekemää työtä viittaamalla tekemiinsä töihin asianmukaisesti.

9.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyö on ollut minulle prosessina antoisa ja mielenkiintoinen. Tieteellisen tutkimuksen tekeminen ei ole itseäni juurikaan kiinnostava asia, mutta opinnäytetyötä tehdessä olen havainnut, että suuri osa tutkimuksessa vaadituista taidoista ja menetelmistä ovat sellaisia, joita tarvitsen työelämässä. Suunnitelmallisuus ja organisointikyky ovat ensisijaisen tärkeitä toteuttaessa varhaiskasvatusta. Ongelmanratkaisukyky ja pitkäjänteisyys ovat vaadittuja, kun työskennellään lasten kanssa.

Draama, teatteri ja itseilmaisu ovat itselleni hyvin tärkeitä asioita. Itselläni on vuosien tausta harrastajateatterissa, jonka vuoksi draamakasvatus tuntuu juuri omalta menetelmältä siirtyessäni työelämään. Olin yllättynyt kuinka, vähän draamakasvatusta on tutkittu työkaluna varhaiskasvatuksessa vaikka sen menetelmiä käytetään lähes päivittäin. Syy tähän toki lienee se, että draamakasvatus on itsenäisenä alanaan verrattain uusi.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön prosessi on ollut antoisa ja silmiä avaava kokemus. Vaikka työ oli ajoittain raskasta ja haastavaa, auttoi asiaan se, että olin valinnut tutkimuskohteeksi itseäni koskettavan ja kiinnostavan aiheen. Sain myös uusia ideoita draamakasvatuksen hyödyntämiseksi tulevaisuudessa.

9.4 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Opinnäytetyön tulokset nostavat esiin menetelmiä ja keinoja joiden kautta draamakasvatusta voidaan tuoda tiiviimmin osaksi varhaiskasvatusta ja erityisesti sosioemotionaalisen kehityksen tukemista. Näitä menetelmiä voidaan soveltaa myös tukemaan muutakin lapsen kehitystä. Menetelmien soveltaminen ja

käyttäminen on helppo sovittaa varhaiskasvatukseen, koska monia menetelmiä käytetään jo ennestään osana työskentelyä.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että draamakasvatus on varteenotettava menetelmä varhaiskasvatuksessa. Kuitenkin aineistohakujen perusteella on draamakasvatuksesta tehty vähän, jos ollenkaan, suomenkielistä tutkimusta. Ensimmäinen ja ainoa löytämäni draamakasvatuksen tutkimus on Hannu Heikkisen väitöskirja vuodelta 2002. Muut aiheeseen liittyvät julkaisut ovat oppaita, menetelmäpaketteja, opinnäytetöitä tai lyhyitä mainintoja aihetta sivuavissa teoksissa. Draamakasvatus varhaiskasvatuksen näkökulmasta onkin siis aihe, josta uskon löytyvän paljon tutkittavaa.

Lähteet

- Bäckström, A. 2016. Kaverisuhteet rakentavat sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa. Erityisvanhemman korjaussarja. 5.9.2021. <http://www.erityisvanhemmuus.fi/yleinen/kaverisuhteet-rakentavat-so-siaalisia-taitoja-ja-itsetuntoa/>
- Eskola, J., Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino
- Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina – Draamakasvatuksen vakava leikillisuus. Jyväskylä University Printing House. Jyväskylä.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. WSOY. Helsinki.
- Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. (toim.). 2017. Valloittava varhaiskasvatus – oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino. Tampere.
- Kronqvist, E., Pulkkinen, M., 2007. Kehityopsykologia: matkalla muutokseen. WSOY. Helsinki.
- Köngäs, M. 2019. Tunneäly varhaiskasvatuksessa. PS-Kustannus.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. Lapsen kasvu ja kehitys. 11.11.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>
- Martinez-Abarca, T. & Nurmi, R. 2015. Loikaten leikkiin – rohkeasti rooliin! – Draama-kasvatusta 1–7-vuotiaille. Helsinki: Lastenkeskus ja Kirjapaja Oy.
- Mäenpää, K. 2020. Draamakasvatus lasten sosiaalisen kompetenssin tukemisen keinona varhaiskasvatuksessa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H., Laakso M. 2017. Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2017:17. 29.04.2023. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lasten_sosioemotionaalisten_taitojen_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I., 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. PS-Kustannus.
- Opetushallitus. 2018. Uusi varhaiskasvatuslaki korostaa lapsen etua ja henkilöstön koulutustasoa – laki lausuntokierrokselle. 10.11.2021 <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2018/uusi-varhaiskasvatuslaki-korostaa-lapsen-etua-ja-henkiloston-koulutustasoa-laki>
- Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Hansaprint Oy. Turenki.
- Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvu, T., Uotila, N. 2012. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Sanoma Pro. Helsinki.
- Saarinen-Kauppinen, A. Puusniekka A. 2012. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Tampereen yliopisto. 05.05.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? – Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Vaasa.
- Toivanen, T. 2014. Kasvuun! Draamakasvatusta 1–8-vuotiaille. WSOYpro. Helsinki.
- Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.
- Tutkimustieteellinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauspäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki.
- Öystilä, S. 2019. Draaman mahdollisuudet ohjaustyössä. Teoksessa Karjalainen, A. (toim.). Luovan toiminnan työtavat. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Liite 1

Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Tekijä(t), julkaisu- vuosi, julkaisun nimi	Tarkoitus ja tavoite	Osallistujat ja tutki- musmenetelmät	Tulokset
<p>Hörmander Sari, Torkkeli Jari</p> <p>2019</p> <p>Tunnetaitokuri – Lasten tunnetaitojen tukeminen draamakasvatuksen keinoin</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää ja monipuolistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogisia työskentelytapoja lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Tavoitteena koota materiaalipaketti päiväkodin käyttöön.</p>	<p>Toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutettiin viiden toimintatuokion sarja Verkkanaappulat päiväkodin lapsiryhmälle.</p>	<p>Opinnäytetyön tuloksena kasattu draamakasvatus materiaalipaketti jäi päiväkodin käyttöön.</p>
<p>Kananen Alisa</p> <p>2021</p> <p>Fannin tunnekoulu – Draama tunnetaitojen kehityksen tukena 3–5-vuotiaiden vuorohoitoryhmässä</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli harjoitella tunnetaitoja 3–5-vuotiaiden kanssa. Tavoitteena oli harjoitella tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja itsesäätelyä draaman keinoin.</p>	<p>Toiminnallisessa opinnäytetyössä Peto- senmutkan päiväkodin lapsiryhmälle toteutettiin toimintatuokiosarja Fanni ja ihmeellinen tunnemöykky -kirjan ja Fanni-tunnetaitokorttien pohjalta.</p>	<p>Toimintatuokioiden pohjalta päiväkodille koottiin Fannin tunnekoulu - draamapaketti.</p>
<p>Kuusela Iina Kuha Aino</p> <p>2019</p> <p>”Se lohduttaa, kun antaa halin.” Toiminnallinen kehittämistyö lapsen sosioemotionaalisten taitojen tukemiseksi.</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tavoitteena on tukea lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä draamakasvatuksen menetelmien avulla.</p>	<p>Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin kolmessa toimintatuokiossa Minnan päiväkodin kahdelle n. kymmenen 3–5-vuotiaan lapsen pienryhmälle.</p>	<p>Toteutettujen toimintatuokioiden perusteella draamakasvatus sopii lasten sosioemotionaalisten taitojen tukemiseen.</p>
<p>Ruokolainen Leena-Maija</p> <p>2021</p> <p>Draamakasvatus itseilmaisuuden tukena varhaiskasvatuksessa</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella draamakasvatuksellisia toimintatuokioita varhaiskasvatukseen.</p>	<p>Toiminnallisen kehittämistyön toimeksiantajana oli Kuopion kaupungin päiväkotitoiminta ja se toteutettiin kuuden 5–6-vuotiaan lapsen pienryhmälle.</p>	<p>Kehittämistyön pohjalta syntyi kuuden toimintatuokion draamakokoonaisuus jolla harjoitellaan itseilmaisua.</p>
<p>Salomaa Roosa Sihvonen Karolina</p> <p>2019</p> <p>Draaman hyödyntäminen</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda draamallinen toimintakokonaisuus tunnekasvatuksen tueksi 3–5-vuotiaiden lasten ryhmään. Tavoitteena oli hyödyntää draamaa</p>	<p>Toiminnallisen opinnäytetyön yhteistyöpäiväkotitoiminta oli Helsingin kaupungin päiväkotitoiminta jossa toteutettiin viisi toimintakertaa</p>	<p>Kehitetyt toimintatuokit olivat sopivia lapsille ja he olivat aktiivisia osallistuessaan niihin. Hyötyä tunnekasvatuksesta osalta oli vaikea mitata sillä</p>

Liite 1

<p>varhaiskasvatuksen tunnekasvatuksessa</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>varhaiskasvatuksessa tunnekasvatuksessa.</p>	<p>kahdeksan 3–6-vuotiaan ryhmälle.</p>	<p>lapset kokivat toiminnan merkityksellisyyden subjektiivisesti.</p>
<p>Sojakka Reetta Tuovinen Julia</p> <p>2011</p> <p>”Ne on ihan eksyksissä” – Esiope- tusikäisten lasten vuoro- vaikutus- ja tunnetaitojen tukeminen draamakasvatuk- sen keinoin</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea lasten tunteiden tunnistamista ja nimeämistä draamakasvatuk- sen keinoin.</p>	<p>Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin vantaalaisen päiväkodin kuuden esikouluikäisen lapsen ryhmälle. Toimintakertoja oli kuusi.</p>	<p>Toimintatuokiot koettiin tärkeiksi ja käyttökelpoisiksi. Vuorovaikutustaitojen harjoittelun katsottiin sopivan esiopetukseen pedagogisten taitojen rinnalle.</p>
<p>Virtanen Anu</p> <p>2017</p> <p>”Silloin tekee mieli hah- lia” – Lasten vuorovaik- utus- ja tunnetaitoja tukemassa draamakas- vatuksen keinoin</p> <p>Opinnäytetyö</p>	<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea draamakasvatuk- sen keinoin päiväkodin integroidun erityisryhmän lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja.</p>	<p>Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin eteläsuomalaisessa päiväkodissa. Toimintatuokioita toteutettiin päiväkodin lapsiryhmälle kuusi kappaletta.</p>	<p>Draamakasvatusta voidaan kokonaisvaltaisen ilmaisullisuuden vuoksi hyödyntää hyvin tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelussa varhaiskasvatuksessa.</p>